

ปัญหาทรัพย์สินทางปัญญา และผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาประเทศ

ปัญหาทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญของประเทศไทย เกิดจากการไม่เข้าใจในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาอย่างถูกต้องทั้งในระดับประชาชนทั่วไป ไปจนถึงระดับบัณฑิตศึกษา ตลอดจนนักวิชาการทั่วไป ตัวอย่างที่พบมากได้แก่ การไม่เข้าใจในความแตกต่างระหว่างทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิบัตร กับทรัพย์สินทางปัญญาประเภทลิขสิทธิ์ มีการใช้สับสนระหว่างคำว่าสิทธิบัตรกับคำว่าลิขสิทธิ์ค่อนข้างมาก หลายครั้งที่สื่อมวลชนนำเสนอผลงานสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยุโทรทัศน์และรายงานว่าสิ่งประดิษฐ์นั้นได้ยื่นขอรับลิขสิทธิ์แล้ว ทั้งๆ ที่สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือกรรมวิธีการผลิตใหม่ หรือการใช้งานใหม่ ที่ไม่เคยมีปรากฏ หรือมีการใช้งานที่ใดมาก่อน และไม่เคยเปิดเผยสาระสำคัญของการประดิษฐ์มาก่อน ต้องยื่นขอรับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ขณะที่ลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นผลงานทางวรรณกรรม ได้แก่ งานศิลปะ หนังสือ เพลง สื่อบันทึกภาพ สื่อบันทึกเสียง ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ เจ้าของผลงานจะได้รับสิทธิคุ้มครองนานาชาติทันที ตามอนุสัญญากรุงเบิร์น

“การไม่เข้าใจในความแตกต่างระหว่างทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิบัตร กับทรัพย์สินทางปัญญาประเภทลิขสิทธิ์ มีการใช้สับสนระหว่างคำว่าสิทธิบัตรกับคำว่าลิขสิทธิ์ค่อนข้างมาก หลายครั้งที่สื่อมวลชนนำเสนอผลงานสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยุโทรทัศน์และรายงานว่าสิ่งประดิษฐ์นั้นได้ยื่นขอรับลิขสิทธิ์แล้ว”

เนื่องจากผลงานอันมีลิขสิทธิ์ ได้รับการคุ้มครองทันทีทั่วโลกโดยไม่จำเป็นต้องยื่นขอรับลิขสิทธิ์ ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญาต่างประเทศจึงเกิดขึ้นมาก ละเมิดเครื่องหมายการค้า ก็มีให้เห็นบ่อยๆ เราควรเพิ่มความเข้มข้นของการรณรงค์ให้ประชาชนมีสำนึกและเข้าใจทรัพย์สินทางปัญญาอย่างถูกต้อง และควรมีการเรียนการสอนด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสถานศึกษาให้มากขึ้น โดยเพิ่มเติมเนื้อหาให้มากขึ้นตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา ด้านบุคลากรเรายังขาดบุคลากรด้านทรัพย์สินทางปัญญาค่อนข้างมากในหลายๆ ด้าน ได้แก่ การอนุญาตให้ใช้สิทธิและการเจรจาต่อรอง

ด้านทรัพย์สินทางปัญญา ด้านกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา การนำทรัพย์สินทางปัญญามาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งประเทศไทยมีความต้องการการพัฒนาอีกมากพอสมควร

ผลกระทบของปัญหาทรัพย์สินทางปัญญาต่อการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การไม่เข้าใจในเรื่องของทรัพย์สินอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิบัตร คนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า ระบบสิทธิบัตรได้ออกแบบมาเพื่อให้สังคมโลกได้ประโยชน์ โดยจงใจให้มีการคิดประดิษฐ์เทคโนโลยีใหม่ๆ แลกกับสิทธิการคุ้มครองระยะเวลาหนึ่ง โดยสิทธิบัตรไทยให้การคุ้มครอง 20 ปีนับจากวันยื่นขอรับสิทธิบัตร แต่ต้องเปิดรายละเอียดการประดิษฐ์ไว้ให้ผู้อื่นทำตามอย่างได้ ซึ่งเมื่อมีการประกาศโฆษณาตีพิมพ์แล้ว ทุกคนสามารถขอสำเนาเรื่องเติมของการประดิษฐ์นั้นๆ มาทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาต่อยอดได้ แต่ห้ามนำไปใช้หรือผลิตเชิงพาณิชย์ ที่สำคัญคือ คนส่วนใหญ่ ไม่ทราบว่า สิทธิบัตรให้การคุ้มครองเป็นรายประเทศ เฉพาะประเทศที่เจ้าของผลงานยื่นขอ และประเทศนั้นๆ รับผิดชอบเรียบร้อยแล้วเท่านั้น

ดังนั้นหากสิ่งประดิษฐ์เรื่องใด ไม่ไปจดสิทธิบัตรในประเทศใด ภายในระยะเวลา 1 ปี นับจากวันที่ยื่นครั้งแรกในประเทศแรกแล้ว ก็หมดสิทธิขอรับสิทธิบัตร กลายเป็นสิทธิสาธารณะในประเทศนั้น ซึ่งทุกคนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ วิธีการนี้ช่วยให้โลกเจริญก้าวหน้าได้รวดเร็วมาก

ปัจจุบันเราสามารถสืบค้นเอกสารสิทธิบัตรนานาชาติทางอินเทอร์เน็ตได้ฟรี 30 ล้านรายการได้ฟรีภายใน 1 - 2 นาที ที่ฐานข้อมูลของสำนักงานสิทธิบัตรยุโรป ที่ <http://ep.espacenet.com> นอกจากนี้สามารถสืบค้นเอกสารสิทธิบัตรของประเทศต่างๆ เช่น สิทธิบัตรสหรัฐอเมริกา ที่ www.uspto.gov, ค้นสิทธิบัตรญี่ปุ่นที่ www.jpo.go.jp ประกาศโฆษณาของกลุ่มประเทศในเครือทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (World Intellectual Properties Organization; WIPO) ซึ่งตีพิมพ์เอกสารคำขอรับสิทธิบัตรนานาชาติ ตามข้อตกลงนานาชาติ ว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty; PCT) ได้ที่ <http://www.wipo.int> ซึ่งเมื่อทำการสืบค้นสิทธิบัตรต่างประเทศแล้ว ถ้าจะนำมาใช้ผลิตสินค้าจำหน่ายในประเทศ ต้องตรวจสอบก่อนว่าสิทธิบัตรเรื่องนั้นได้ยื่นขอรับสิทธิบัตรไทยหรือไม่ที่เว็บไซต์ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ที่ www.ipthailand.org หรือตรวจสอบว่าไม่ได้ยื่นขอรับสิทธิบัตรในประเทศที่เราจะไปลงทุนผลิตหรือส่งสินค้านั้นๆ ไปจำหน่าย

การให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ถูกต้อง การพัฒนาบุคลากรด้านทรัพย์สินทางปัญญา การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสร้างเครือข่ายด้านทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งระดับภายในประเทศ และความร่วมมือกับต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ในอันที่จะพัฒนาระดับขีดความสามารถด้านทรัพย์สินทางปัญญาของไทยจึงมีความสำคัญยิ่ง

การจัดตั้งชมรมทรัพย์สินทางปัญญาไทย ซึ่งปัจจุบันมีสำนักงาน ณ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น) ตลอดจนการทำ road map ด้านทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้สนับสนุนให้สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับหลายหน่วยงานจัดทำอยู่ในขณะนี้ เป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหลายหน่วยงาน และเป็นกำหนดทิศทางการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้พัฒนาก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน *

